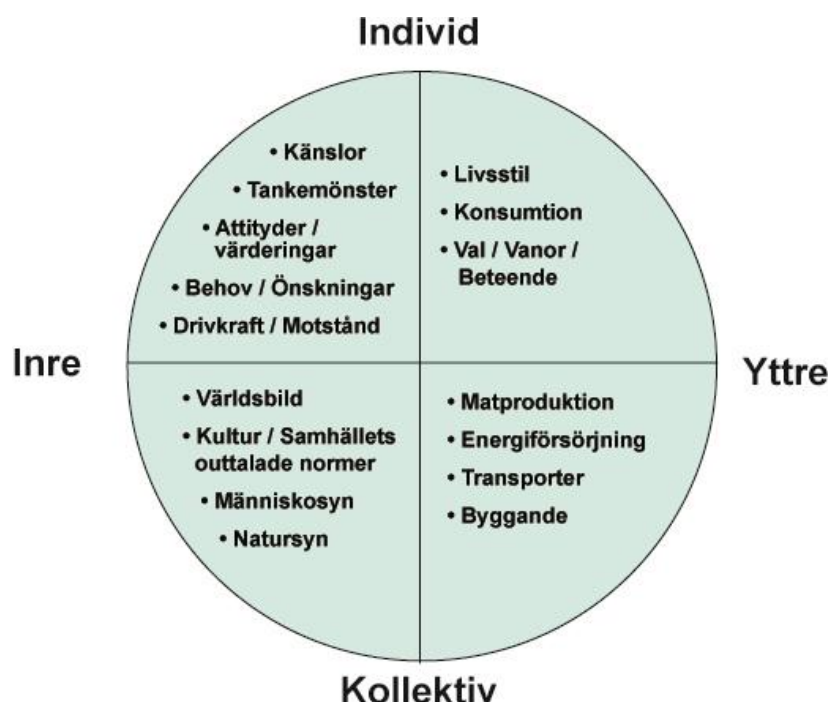

Omställningens dimensioner – allt samtidigt!

När vi talar om omställning till hållbart samhälle brukar det oftast handla om hur vi i framtiden ska bygga våra hus, transportera oss, få mat, eller vilka energislag som är långsiktigt hållbara att använda. Vi talar också om konsumentmakt och individens ansvar att ändra sina vanor. I båda fall handlar det om förändringar i det yttre, må det vara åtgärder på kollektivplanet eller sådana som individen själv kan styra över. I bilden nedan symboliseras detta av *yttre individuell* respektive *yttre kollektiv* dimension.

Figur: Bilden visar Omställningens dimensioner med hjälp av Ken Wilburs kvadrant.

Den ensidiga fokuseringen på yttre förändring har sin begränsning. Det räcker med att gå till sig själv för att inse att det knappast blir några förändringar i konsumtionsvanor, resvanor och livsstil, om det inte först har hänt något i det inre. Rutan längst upp till vänster symboliserar den *individuella inre* dimensionen där vi hittar såväl motstånd som drivkraft till förändring. Här finns våra känslor och behov. Här finns också våra värderingar, attityder och invanda tankemönster. Vanans makt är stor. Nya stigar behöver trampas upp, inte bara i det yttre utan också i det inre. Vi behöver börja tänka och känna på ett nytt sätt, omvärdera, eller, hitta tillbaka till värden som alltid funnits där. Vi behöver lära oss skilja mellan behov och önskningar. Mot den här bakgrunden behöver kampanjer och projekt som syftar till beteendeförändring beröra på insidan för att nå långsiktig framgång.

På motsvarande sätt finns det en inre dimension även på det kollektiva planet. Som kollektiv är vi del av en "berättelse" som kanske inte alltid är medveten för oss. Det finns i varje kultur sådant som vi tar för givet, om exempelvis människa och natur. Här finns föreställningar både om vad som är möjligt och om vad som är önskvärt, vad som ger mening, och vad som betraktas som framgång.

Om vi till exempel ser oss själva som skilda från naturen och ser naturen som en oändlig källa att ösa resurser ur, får det andra konsekvenser än om vi ser oss själva som del av naturen och planeten som ett levande system. Om vi tillmäter ekonomisk tillväxt ett värde i sig, så får det andra konsekvenser än om vi fokuserar på exempelvis maximal livskvalitet för alla och ser det ekonomiska systemet mer som ett redskap. Den berättelse som vi är del av kan beskrivas på många sätt. Det viktiga är att starta ett samtal om rimligheten i de antaganden som sällan ifrågasatts. Omställningen till ett hållbart samhälle behöver beröra frågor om världsbild, människosyn och natursyn. Men det räcker inte med att kritisera den gängse världsbilden i det samhälle där vi nu i en allt raskare takt håller på att såga av den gren vi sitter på. En stor utmaning är också att börja skönja konturerna kring en berättelse som skulle kunna bära upp ett hållbart samhälle. Vilka bilder och metaforer ger mening och kraft för omställningen till ett hållbart samhälle? Vad kännetecknar värden-i-sig?

Den som vill verka för omställning av samhället till hållbarhet behöver arbeta i alla Wilbers fyra rutor samtidigt. Det är inte en dimension som kommer "först". Inre – yttre – individuellt – kollektivt, allt påverkar varannat. Omställningen är en spännande upptäcktsresa där lösningarna inte är givna, där allas medverkan behövs och dina berättelser om framtiden, är viktiga.

Texten är ihopsatt och bearbetad av Therese Sjögren